

Grzegorz Kowalski

Ochrona małoletnich przed przekazem zagrażającym ich prawidłowemu rozwojowi w świetle przepisów tzw. ustawy medialnej

Protection of minors against message that threaten their proper development in the light of the provisions of the so-called media act

W artykule poddano analizie przepisy tzw. ustawy medialnej regulujące ochronę małoletnich przed przekazami zagrażającymi ich prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu i moralnemu rozwojowi. W szczególności omówiono kwestie konstytucyjnych podstaw ww. ochrony oraz jej zakresu podmiotowego i przedmiotowego. Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, iż na gruncie tzw. ustawy medialnej ww. ochrona ma charakter dwutorowy, zarówno prewencyjny (wyrażający się w ograniczeniach rozpowszechniania i udostępniania przekazów zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich), jak i represyjny (wyrażający się w sankcjach za naruszenie ww. ograniczeń). Ponadto ochrona ta jest zróżnicowana w zależności od tego, czy dotyczy działalności nadawców radiowych i telewizyjnych, czy też dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie bądź platform udostępniania wideo. Przy czym realizacja w praktyce ochrony małoletnich, o której tu mowa, ulega istotnemu osłabieniu z uwagi na rozbieżności terminologiczne ww. przepisów, a także brak wydania stosownych przepisów wykonawczych. W artykule wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną.

Słowa kluczowe: przekaz medialny, prawidłowy rozwój małoletniego, ochrona praw dziecka, radiofonia i telewizja, audiowizualna usługa medialna na żądanie, platforma udostępniania wideo.

The article analyses provisions of the so-called media act which regulated protection of minors against messages that threaten their proper physical, mental and moral development. In particular were discussed the issues of constitutional basis of protection mentioned above and its subjective and objective scope. The analysis conducted leads to conclusion that on the basis of the so-called media act the above-mentioned protection is two-dimensional, i.e. both preventive (expressed in restrictions of dissemination and sharing of messages which threaten proper development of minors) and repressive (expressed in sanctions for violations restrictions mentioned above). Furthermore this protection varies depending on whether it concern to the activity of radio and televisions broadcasters or to the activity of providers of video on demand or video sharing platform. However, the realization in practice of the protection of minors referred to here is significantly weakened due to terminological discrepancies in the above-mentioned provisions as well as the lack of relevant implementing regulations. This article based on the dogmatic-legal methods.

Key words: media message, proper development of the minor, protection of the rights of the child, radio broadcasting and televisions, video on demand, video sharing platform.

Wprowadzenie

Słusznie zauważa się, że z jednej strony osoby małoletnie stanowią znaczną liczbę odbiorców przekazu medialnego, na którego wpływ są szczególnie podatne, co wynika z ich niedojrzałości fizycznej i psychicznej oraz niewielkiego doświadczenia życiowego, z drugiej zaś, że w obecnych czasach charakteryzujących się konwergencją, cyfryzacją, audiowizualizacją połączoną z powszechnym dostępem do środków masowego przekazu, rodzice nie zawsze są w stanie kontrolować przekaz medialny, z którym stykają się ich dzieci, wobec czego wręcz obowiązkiem państwa jest wspomaganie rodziców – z uwzględnieniem zasad subsydiarności i proporcjonalności – w działaniach zmierzających

do uchronienia ich dzieci przed nieodpowiednim lub wręcz szkodliwym dla ich prawidłowego rozwoju wpływem przekazu medialnego¹.

Zasada dobra dziecka jako źródło ochrony

Ochrona prawidłowego rozwoju małoletniego na gruncie tzw. ustawy medialnej² wpisuje się w realizację jednej z podstawowych zasad polskiego porządku prawnego, jaką jest zasada dobra dziecka stanowiąca istotną wytyczną w zakresie nie tylko stosowania, ale i stanowienia prawa, wpływając tym samym także na kształt konkretnych rozwiązań prawnych³. Zasada ta swoje zakorzenienie znajduje na najwyższym poziomie normatywnym – w Konstytucji⁴, gdzie poza jej art. 30 stanowiącym o przyrodzonej, niezbywalnej i nienaruszalnej godności człowieka (*lege non distinguente* – także małoletniego), której poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych, oraz art. 18 stanowiącym o objęciu małżeństwa, rodziny macierzyństwa i rodzicielstwa ochroną i opieką ze strony Rzeczypospolitej Polskiej, wskazać należy na art. 72 ust. 1 zd. 1 Konstytucji zgodnie z którym, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka⁵, z czego wynika „nakaz zapewnienia ochrony interesów małoletniego, który w praktyce sam może jej dochodzić w bardzo ograniczonym zakresie”⁶. I choć przepis ten nie kreuje żadnych praw podmiotowych, to jednak nie oznacza to, że jest to przepis pusty, niemający żadnego

¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 grudnia 2021 r. VII AGa 793/20 (Lex nr 3370005); Lex nr 3370005; wyrok SN z 18.10.2019 r., I NSK 60/18 (Lex nr 2729320). Zob. też E. Polak-Pańkiewicz, *Media – sprzymierzeniec czy intruz*, [w:] *Środki przekazu. Informacja czy manipulacja*, A. Baliński, T. Guz, W. Lis (red.), Lublin 2008, s. 193–198; E. Nowicka, *Edukacja medialna wobec zagrożeń w cyfrowym świecie dziecka*, „Wychowanie w rodzinie” 2023/4, t. XXX, s. 199; L. Kirwil, *Co wynika z badań psychologicznych dla ochrony małoletnich przed treściami zagrażającymi ich rozwojowi, pokazywanymi w telewizji?* (google.com/url?sa=t&rc=t=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjz7-28y4CHAxWY4AIHHVO3DF4QFnoECA4QAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.pl%2Fattachment%2F67486ced=-601c4-f3f-a9af34-bc6a0b06ce&sg-AOvVaw3BnPP2oEb0qs1p_c-lsg3OW&opi=89978449; [dostęp: 25.5.2024 r.].

² Ustawa z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji, t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1722 ze zm. (dalej także jako uRiT).

³ Zob. uchwała SN z 27.2.2020 r., III CZP 56/19 (OSNC 2020/11/90, Lex nr 2786143). „Dobro dziecka jest również tą wartością, która determinuje kształt innych rozwiązań instytucjonalnych” (wyrok TK z 28.4.2003 r., K 18/02, OTK-A 2003/4/32, Lex nr 78052).

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁵ Zob. też art. 68 ust. 3 i 5, art. 71 ust. 2 Konstytucji.

⁶ Wyrok TK z 28.4.2003 r., K 18/02. Podobnie art. 3 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20.11.1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 ze zm.), zgodnie z którym „We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka”.

znaczenia z punktu widzenia ochrony ww. dobra. Wyrażając jedną z tzw. zasad polityki państwa, nakłada on bowiem na organy władzy publicznej (zarówno stosujące prawo, jak i je stanowiące) ogólny obowiązek jej realizacji⁷ w formach skonkretyzowanych w ustawodawstwie zwykłym⁸. Bez wątplenia prawidłowy rozwój małoletniego leży w jego interesie (jak i całego społeczeństwa). A skoro tak, to również i ów rozwój jest objęty konstytucyjną ochroną ze strony państwa, przez którą z kolei należy rozumieć podejmowane w stosunku do podmiotów zewnętrznych przez organy władzy publicznej działania w sferze stanowienia, jak i stosowaniu prawa ukierunkowane na niedopuszczenie do wystąpienia zagrożenia interesów małoletniego⁹. W kontekście ochrony prawidłowego rozwoju małoletniego nie można też zapominać o art. 72 ust. 1 zd. 2 Konstytucji, zgodnie z którym każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Korelatem tego prawa jest po stronie organów władz publicznych obowiązek ochrony dziecka przed ww. negatywnymi zjawiskami, co wpisuje się w realizację wspomnianej polityki państwa w postaci zapewniania ochrony praw dziecka. Stąd też przepis art. 72 ust. 1 Konstytucji wyraża zasadę dobra dziecka jako samoistną wartość konstytucyjną¹⁰, będącą z jednej strony klauzulą zabezpieczającą dobro dziecka, w tym w procesie jego wychowania¹¹, z drugiej zaś możliwym uzasadnieniem wprowadzania ograniczeń w korzystaniu z wolności i praw, także konstytucyjnych, w tym swobody wyrażania poglądów w środkach masowego przekazu¹². I chociaż ustrojodawca nie definiuje pojęcia dziecka, niemniej zarówno postanowienia ustawy zasadniczej¹³, jak i innych aktów normatywnych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa

⁷ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne, zarys wykładu*, Warszawa 2004, s. 102–103 oraz wyrok TK z 12.1.2000 r., P 11/98 (OTK 2000/1/3, Lex nr 39282) i uchwałę 7 sędziów SN z 19.5.2000 r., III CZP 4/00 (OSNC 2000/11/195, LEX nr 40098).

⁸ Wyrok TK z 26.9.2000 r., P 11/99, (OTK 2000/6/187, Lex nr 44403), wyrok TK z 12.1.2000 r., P 11/98, uchwała 7 sędziów SN z 19.5.2000 r., III CZP 4/00. Zob. też L. Garlicki, M. Derlatka, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. II*, L. Garlicki, M. Zubik (red.), Warszawa 2016, s. 784.

⁹ Zob. J. Boć, [w:] J. Boć (red.), *Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do Konstytucji RP z 1997 roku*, Wrocław 1998, s. 48.

¹⁰ L. Garlicki, M. Derlatka, *dz. cyt.*, s. 780; wyrok SN z 18.10.2019 r., I NSK 60/18.

¹¹ W. Borysiak, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1-86*, Warszawa 2016, s. 1650.

¹² L. Garlicki, M. Derlatka, *dz. cyt.*, s. 785. Zob. też M. Zdyb, *Wolność wypowiedzi. Aksjologiczne dylematy wolności*, [w:] *Praktyczne aspekty wolności wypowiedzi*, W. Lis, Z. Husak (red.), Toruń 2011, s. 26–36.

¹³ Zob. art. 65 ust. 3 zd. 1, art. 62 ust. 1, art. 70 ust. 1 zd. 2 Konstytucji.

międzynarodowego¹⁴, prowadzą do wniosku, iż w konstytucyjnym pojęciu dziecka mieści się osoba, która nie uzyskała jeszcze pełnoletności, a więc właśnie małoletni¹⁵. Wypada zauważyć, że ustrojodawca, stanowiąc o zapewnianiu ochrony praw dziecka, nie ustanawia w tym zakresie żadnych ograniczeń o charakterze podmiotowym czy przedmiotowym, wobec czego ochrona ta powinna być realizowana w odniesieniu do każdego dziecka i na każdej płaszczyźnie oddziaływania na nie, w tym tej, jaką jest działalność szeroko rozumianych mediów.

Niewątpliwie przejawem realizacji przez władze publiczne zarówno w sferze stanowienia, jak i stosowania prawa konstytucyjnego obowiązku zapewnienia ochrony praw dziecka (wyrażającego nakaz ochrony interesów małoletniego) są także stanowiące przedmiot niniejszych rozważań przepisy uRiT¹⁶. Ich ustanowienie oraz stosowanie ukierunkowane jest bowiem na ochronę interesu małoletnich w postaci zapewnienia im prawidłowego rozwoju. Przy czym ochrona ta odbywa się niejako dwutorowo, tj. prewencyjnie (poprzez zapobieganie zetknięciu się małoletnich z przekazem zagrażającym temu rozwojowi), jak i represyjnie (poprzez stosowanie sankcji za rozpowszechnianie lub udostępnianie przekazów zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich).

Podmiotowy i przedmiotowy zakres ochrony

Podmiotowy zakres ochrony, o której tu mowa, w myśl postanowień uRiT obejmuje małoletnich, przez których, wobec braku definicji legalnej tego pojęcia w uRiT, należy rozumieć osoby niepełnoletnie. Przy czym, w zakresie ochrony przed przekazem zagrażającym prawidłowemu rozwojowi, ustawodawca ani nie różnicuje tej ochrony w odniesieniu do jakiegokolwiek grupy małoletnich (wyróżnionej w oparciu o jakiekolwiek kryterium), ani nie wyłącza spod tej ochrony żadnej kategorii małoletnich. Z kolei jeśli chodzi o krąg podmiotów, do których mają

¹⁴ Zob. m.in. preambułę oraz art. 1 Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20.11.1989 r., art. 2 ustawy z 6.1.2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 292); art. 92 ustawy z 25.02.1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 2809 ze zm.) w zw. z art. 10 ustawy z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (t. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm.).

¹⁵ Zob. m.in. W. Borysiak, dz. cyt., s. 1659–1670; L. Garlicki, M. Derlatka, dz. cyt., s. 781–782.

¹⁶ Por. wyrok SN z 18.10.2019 r., I NSK 60/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22.12.2021 r. VII AGa 793/20 (Lex nr 3370005).

zastosowanie przepisy uRiT dotyczące ochrony prawidłowego fizycznego, psychicznego i moralnego rozwoju małoletnich, to obejmuje on trojakiemu rodzaju podmioty, tj. nadawców radiowych i telewizyjnych, dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie (tzw. VOD – *Video On Demand*) oraz dostawców platform udostępniania wideo (tzw. VSP – *Video Sharing Platform*), jednakże tylko tych, którzy są nadawcami bądź dostawcami ustanowionymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu art. 1a tej ustawy.

Natomiast jeśli chodzi o zakres przedmiotowy ww. ochrony, to na wstępie zwrócić trzeba uwagę, że ustawodawca w odniesieniu do nadawania programów radiowych i telewizyjnych oraz publicznego udostępniania audiowizualnej usługi medialnej stanowi o przekazach zagrażających fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich *in genere*¹⁷, podczas gdy w odniesieniu do umieszczania przekazów na platformach udostępniania wideo stanowi (z jednym wyjątkiem dotyczącym przekazów handlowych¹⁸) o przekazach zagrażających ich prawidłowemu (*sic!*) fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi *in specie*¹⁹. Fizyczny, psychiczny czy moralny rozwój małoletniego może przebiegać w kierunku pożądanym (prawidłowo), jak i niepożądanym (nieprawidłowo) tak ze społecznego, jak i biologicznego punktu widzenia. *Prima facie* mogłoby się wydawać, że zakaz odnoszący się do nadawców radiowych i telewizyjnych oraz dostawców audiowizualnej usługi medialnej na żądanie dotyczy przekazów zagrażających rozwojowi małoletnich jako takiemu (a więc takich, które ze względu na swoją treść ten rozwój uniemożliwiają lub przynajmniej utrudniają), niezależnie od tego, czy jest to rozwój prawidłowy, czy też nieprawidłowy. Za taką konstatacją mogłoby przemawiać i to, że zgodnie z zasadami techniki prawodawczej przy tworzeniu ustaw do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami²⁰. Taka wykładnia językowa prowadzi jednakże do wniosku absurdalnego

¹⁷ Zob. art. 18 ust. 4 i art. 47e ust. 1 uRiT.

¹⁸ Zob. art. 47q ust. 1 uRiT. Przekazem handlowym jest każdy przekaz, w tym obrazy z dźwiękiem lub bez dźwięku albo tylko dźwięki, mający służyć bezpośrednio lub pośrednio promocji towarów, usług lub renomy podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą lub zawodową, towarzyszący audycji lub wideo stworzonemu przez użytkownika lub włączony do nich, w zamian za opłatę lub podobne wynagrodzenie, albo w celach autopromocji, w szczególności reklama, sponsorowanie, telesprzedaż i lokowanie produktu (art. 4 pkt 16 uRiT).

¹⁹ Zob. art. 47o ust. 1 pkt 1 uRiT.

²⁰ Zob. § 10 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.6.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (t. jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 283).

i sprzecznego z podstawową zasadą polskiego porządku prawnego, jaką jest zasada dobra dziecka, a mianowicie że zakaz ów dotyczy również przekazów zagrażających nieprawidłowemu rozwojowi małoletnich, a więc w istocie wspomagających ich prawidłowy rozwój, ewentualnie irrelevantnych z punktu widzenia rozwoju prawidłowego (taka wykładnia oznaczałaby konieczność „chronienia” małoletnich, np. przed przekazami edukacyjnymi, które przecież stymulują rozwój intelektualny). Wskazana absurdalność wykładni językowej oraz jej sprzeczność z podstawowymi zasadami porządku prawnego (w tym konstytucyjną zasadą dobra dziecka) czyni zasadnym sięgnięcie po inne metody wykładni, tj. celowościową i systemową, a wręcz do tego zobowiązuje²¹. Jak wskazał bowiem SN: „choć w procesie wykładni podstawowe znaczenie ma metoda językowa, to jednak w sytuacji, w której jej wynik byłby niedorzeczny, sprzeczny z fundamentalnymi wartościami konstytucyjnymi lub gdy prowadzi ona do rozstrzygnięcia, które w świetle powszechnie akceptowanych wartości musi być uznane za rażąco niesłuszne, niesprawiedliwe, nieracjonalne lub niweczące ratio legis interpretowanego przepisu, należy taką wykładnię odrzucić (...) Jednoznaczny rezultat wykładni uzyskany na podstawie dyrektyw językowych powinien zatem zostać odrzucony, w sytuacji, gdy wykładnia językowa burzy podstawowe założenia o prawodawcy, a przede wszystkim podstawowe założenie o jego systemie wartości”²². Nie ulega zaś wątpliwości, iż celem ustanowienia zakazów rozpowszechniania i udostępniania przekazów zawierających treści zagrażające rozwojowi małoletnich, była dążność ustawodawcy do uchronienia małoletnich przed kontaktem z przekazem medialnym niekorzystnie wpływającym na ich prawidłowy rozwój (a nie na ten rozwój w ogóle), którego zapewnienie wpisuje się, jak już wspomniano, w realizację zasady dobra dziecka. Warto też zauważyć, że ustawodawca z jednej strony na mocy odesłania z rt.. 47e ust. 1 i 3rt.art. 47k uRiT nakazuje do dostawców usług VOD stosować przepisy zakazujące rozpowszechnianie przekazów zagrażających

²¹ „W sytuacji natomiast, w której ściśle, literalne zinterpretowanie przepisu ustawy uniemożliwiałoby sensowne jego zastosowanie bądź prowadziłoby do zniekształcenia lub wypaczenia jego treści, sięganie przez organ stosujący prawo do innych sposobów wykładni jest jego obowiązkiem. Wykładnia językowa nie może bowiem prowadzić do rozstrzygnięcia, które w świetle powszechnie akceptowanych wartości musi być uznane za rażąco niesłuszne, niesprawiedliwe, nieracjonalne lub niweczące rationem legis interpretowanego przepisu” (uchwała SN z 22.03.2007 r., III CZP 8/07, OSNC 2008/2, poz. 21, Lex nr 230973).

²² Wyrok SN z 25.05.2023 r., II NSKP 8/23 (Lex nr 3573214). Zob. też wyrok SN z 8.05.1998 r., I KKN 664/97 (OSNC 1999/1, poz. 7, Lex nr 34214), uchwała 7 sędziów SN z 16.03.2000 r., I KZP 53/99 (OSNKW 2000/3-4, poz. 21, Lex nr 39499), uchwała 7 sędziów SN z 1.03.2007 r., III CZP 94/06 (OSNC 2007/7-8, poz. 95, Lex nr 231007).

fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich (art. 16b ust. 3rt.t 4 i art. 18 ust. 4 uRiT), z drt.ej zaś w art. 47ja ust. 1 uRiT przewiduje sankcje wobec dostawców takich usług za zamieszczenie przekazów zagrażających jedynie prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. Brak takiej jednolitości uregulowania występuje także w odniesieniu do dostawców urt.g VSP (por. art. 47rt.ust. 1 pkt 1 i art. 47q ust. 1 uRiT).

Wskazując na zakres przedmiotowy ww. ochrony małoletnich, należy też podkreślić, iż ustawodawca w uRiT stanowi o ochronie ich prawidłowego rozwoju w wymiarze fizycznym, psychicznym i moralnym. W ten sposób nawiązuje do słownikowej definicji wychowania, rozumianego jako „ogół zabiegów mających na celu ukształtowanie człowieka pod względem fizycznym, moralnym i umysłowym oraz przygotowanie go do życia w społeczeństwie”²³. Jednocześnie, pomimo tego, że w art. 4 uRiT znajduje się tzw. słowniczek, ustawodawca nie definiuje pojęcia prawidłowego fizycznego, psychicznego i moralnego rozwoju małoletnich pomimo wielokrotnego posługiwania się tym pojęciem. Odwołując się do słownikowego rozumienia pojęć składających się na ww. wyrażenie, pozostaje stwierdzić, że przez prawidłowy fizyczny, psychiczny i moralny rozwój małoletnich na gruncie uRiT należy rozumieć trwający w okresie małoletności i odpowiadający przyjętym w społeczeństwie oraz odzwierciedlony w obowiązującym porządku prawnym normom, przebieg zmian związanych z procesami zachodzącymi w organizmie i psychice małoletnich, a także z kształtowaniem się u nich systemu wartości i norm postępowania uznawanych w społeczeństwie za dobre²⁴. Ochrona ww. prawidłowego rozwoju małoletnich oznaczać będzie zatem przewidziane przepisami działania ukierunkowane z jednej strony na zapobieganie wystąpieniu wszelkich zagrożeń dla tak pojętego rozwoju, z drugiej zaś na ich zwalczanie w sytuacji, gdy już się pojawią.

Zauważyć w tym miejscu trzeba, że na gruncie tzw. ustawy medialnej można zaobserwować dywersyfikację ochrony prawidłowego rozwoju małoletnich w zależności od tego, czy nadawany bądź dostarczany przekaz jest w rozumieniu tej ustawy przekazem zagrażającym temu rozwojowi, czy też innym (niż zagrażający temu rozwojowi) przekazem mogącym mieć negatywny wpływ na ten rozwój. Przy czym ustawodawca nie definiuje ani

²³ Słownik języka polskiego PWN (<https://sjp.pwn.pl/szukaj/wychowanie.html>) [dostęp: 9.05.2024 r.].

²⁴ Por. ibidem.

jednego, ani drugiego, wskazując jedynie przykładowo, że przekazem zagrażającym prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich jest w szczególności taki, który zawiera treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujące przemoc²⁵. Przez przekaz zagrażający prawidłowemu rozwojowi małoletniego należy rozumieć taki, który z uwagi na swoją treść stwarza realne niebezpieczeństwo dla takiego rozwoju, a więc taki, który w każdym przypadku wystąpienia zakłóca prawidłowy rozwój małoletniego przynajmniej w jednej z trzech wskazanych sfer, tj. fizycznej, psychicznej bądź moralnej. Jak wskazał SN, chodzi o przekaz, co do którego ze względu na jego treść ww. zagrożenie zostało stwierdzone, a więc faktycznie istnieje²⁶. Z kolei przez przekaz mogący negatywnie wpływać na prawidłowy rozwój małoletnich należy rozumieć taki, który stwarza „jedynie” potencjalne niebezpieczeństwo dla takiego rozwoju, a więc taki, który może zakłócać prawidłowy rozwój małoletniego, aczkolwiek nie musi, a przynajmniej nie w każdym przypadku (chodzi zatem nie o zagrożenie realne dla takiego rozwoju, lecz potencjalne, tj. możliwe i prawdopodobne, lecz nie pewne)²⁷.

Ochrona prewencyjna

Poza jednym wyjątkiem, kwestia udostępniania przekazu zagrażającego prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu i moralnemu rozwojowi małoletnich, została odmiennie uregulowana w stosunku do nadawców radiowych i telewizyjnych z jednej strony oraz dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie i platform udostępniania wideo z drugiej. Wyjątkiem tym, gdzie ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie jednolitej regulacji wobec ww. nadawców i dostawców, jest przekaz handlowy. Zgodnie bowiem z art. 16b ust. 3 pkt 4 uRiT przekaz handlowy nadawany w ramach programów radiowych i telewizyjnych nie może zagrażać fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. Zakaz ten, na mocy odesłania z art. 47k i art. 47q ust. 1 uRiT, ma zastosowanie również do przekazów handlowych udostępnianych w ramach audiowizualnych usług medialnych na żądanie, jak i umieszczanych,

²⁵ Zob. art. 18 ust. 4 *in fine*, art. 47ja ust. 1 i 3, art. 47o ust. 1 pkt 1, art. 47p ust. 1 pkt 1 *in fine* uRiT.

²⁶ Zob. wyrok SN z 9.3.2004 r., III SK 11/04 (OSNP 2004/22/393, Lex nr 127861).

²⁷ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10.6.2008 r., VI ACa 1555/07 (Lex nr 1238359) oraz wyrok SN z 9.3.2004 r., III SK 11/04.

promowanych lub sprzedawanych na platformie udostępniania wideo przez jej dostawcę²⁸.

Natomiast jeśli chodzi o inne przekazy, to w przypadku:

- 1) nadawców radiowych i telewizyjnych, na podstawie art. 18 ust. 4 uRiT zabronione jest rozpowszechnianie audycji lub innych przekazów zagrażających fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich (w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc),
- 2) dostawców audiowizualnej usługi medialnej na żądanie, na podstawie art. 47e ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 4 uRiT zabronione jest publiczne udostępnianie²⁹ przekazów zagrażających fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich (w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc) tylko bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków, mających na celu ochronę małoletnich przed ich odbiorem,
- 3) dostawców platform udostępniania wideo, na podstawie art. 47o ust. 1 pkt 1 uRiT zabronione jest umieszczanie na tych platformach audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich (w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc) tylko bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych, o których mowa w art. 47p ust. 1 uRiT³⁰.

Z powyższego wynika, że w przypadku działalności radiowej i telewizyjnej istnieje bezwzględny zakaz rozpowszechniania w ten sposób

²⁸ Bliżej na temat przekazu handlowego zagrażającego fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. Zob. S.W. Ciupa, *Reklama zakazana skierowana do niepełnoletnich*, „Monitor Prawniczy” 2002, nr 22, Legalis.

²⁹ Publicznym udostępnianiem audiowizualnej usługi medialnej na żądanie jest jej świadczenie w sposób umożliwiający ogółowi użytkowników, w wybranym przez nich momencie i na ich życzenie, odbiór wybranej przez nich audycji z katalogu udostępnionego w ramach takiej usługi (art. 4 pkt 8a uRiT).

³⁰ To jest, bez stworzonych i obsługiwanych przez dostawcę platformy udostępniania wideo skutecznych zabezpieczeń technicznych, w tym systemów kontroli rodzicielskiej lub innych odpowiednich środków, mających na celu ochronę małoletnich przed dostępem do audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. Warto odnotować, iż dostawca platformy udostępniania wideo jest ponadto zobligowany do umożliwienia użytkownikom platformy udostępniania wideo, kwalifikowania umieszczanych przez nich przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich oraz stosowania ww. zabezpieczeń technicznych wobec umieszczanych przez nich przekazów. Ponadto w art. 47o ust. 2 uRiT ustawodawca zobowiązuje dostawcę platformy udostępniania wideo do stosowania środków przeciwdziałających udostępnianiu takich przekazów.

przekazów, które zagrażają fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. Natomiast w przypadku działalności polegającej na dostarczaniu usług VOD oraz VSP, zakaz ten ma charakter względny. Uzasadnione zdaje się wręcz twierdzenie, że dostarczanie takich przekazów w ramach audiowizualnych usług medialnych na żądanie oraz na platformach udostępniania wideo jest co do zasady dozwolone, a jedynie obwarowane wymogiem stosowania w takim przypadku: skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków mających na celu ochronę małoletnich przed odbiorem takich treści (w przypadku VOD), bądź skutecznych zabezpieczeń technicznych, w tym systemów kontroli rodzicielskiej lub innych odpowiednich środków (w przypadku VSP).

Należy zauważyć, iż ustawodawca w art. 47e ust. 3 oraz art. 47p ust. 2 uRiT upoważnił KRRiT do wydania rozporządzeń określających odpowiednio:

- 1) szczegółowe warunki, jakim odpowiadać muszą zabezpieczenia techniczne lub inne odpowiednie środki, mające na celu ochronę małoletnich przed odbiorem audycji lub innych przekazów zagrażających ich fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi (w przypadku udostępniania takich przekazów w ramach audiowizualnych usług medialnych na żądanie),
- 2) szczegółowe wymagania, jakie muszą spełniać skuteczne zabezpieczenia techniczne lub inne odpowiednie środki, mające na celu ochronę małoletnich przed odbiorem audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich (w przypadku udostępniania takich przekazów na platformach udostępniania wideo).

Niestety do chwili obecnej KRRiT nie skorzystała z ww. delegacji i nie wiadomo, czy w ogóle z nich skorzysta³¹. Upoważnienie, o którym tu mowa, ma bowiem charakter fakultatywny, co należy uznać za błędne rozwiązanie. W rzeczywistości bowiem pozostawia ono dostawcom – z uwagi

³¹ Za udzieleniem negatywnej odpowiedzi na to pytanie przemawia fakt, iż w odniesieniu do dostawców usług VOD KRRiT nie skorzystała z upoważnienia do wydania rozporządzenia, o którym tu mowa, od ponad 10 lat, zaś w odniesieniu do dostawców usług VSP od blisko 3 lat. Przepisy upoważniające weszły bowiem w życie odpowiednio 28.2.2013 r. w przypadku art. 47e ust. 3 uRiT (zob. art. 1 pkt 5 w zw. z art. 4 ustawy z 12.10.2012 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji, Dz.U. z 2012 r., poz. 1315) oraz 1.11.2022 r. w przypadku art. 47p ust. 2 uRiT (zob. art. 1 pkt 35 w zw. z art. 7 ustawy z 11.8.2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, Dz.U. z 2021 r., poz. 1676).

na ocenny charakter użytych w ustawowych warunkach udostępniania przekazów zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich, pojęć „skuteczny” oraz „odpowiedni” – znaczną swobodę w wyborze stosowanych zabezpieczeń technicznych lub innych środków, mających na celu ochronę małoletnich przed odbiorem dostarczanych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi. Dostawcy usług VOD oraz VSP nie mają oczywiście dowolności w zakresie stosowanych zabezpieczeń technicznych lub innych środków mających na celu ochronę małoletnich przed dostępem do przekazów zagrażających ich prawidłowemu rozwojowi, gdyż skuteczność bądź odpowiedniość tych zabezpieczeń i środków może podlegać weryfikacji, czy to przez Przewodniczącego KRRiT, czy też ostatecznie przez sąd³². Nie zmienia to jednak faktu, iż obecnie dostawcy usług VOD oraz VSP posiadają daleko posuniętą swobodę przy wyborze stosowanych przez siebie ww. zabezpieczeń technicznych i innych środków, gdyż wobec braku przepisów wykonawczych to do nich należy faktycznie określenie (ocena) kryteriów owej „skuteczności” zabezpieczeń technicznych, jak i „odpowiedniości” innych środków. To z kolei znacznie osłabia, jeśli w ogóle nie stawia pod znakiem zapytania, skuteczność ochrony małoletnich przed dostępem do ww. przekazów udostępnianych w ramach VOD oraz VSP. Mając to na względzie należy postulować nie tylko wydanie przez KRRiT wspomnianych powyżej rozporządzeń, ale wręcz zmianę art. 47e ust. 3 oraz art. 47p ust. 2 uRiT idącą w kierunku zmiany zawartego w tych przepisach upoważnienia do wydania przepisów wykonawczych z fakultatywnego na obligatoryjne. Przerzucenie na dostawców usług VOD oraz VSP obowiązku stworzenia skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków mających na celu ochronę małoletnich przed dostępem do przekazów zagrażających ich prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi, jest oczywiście wygodne z punktu widzenia władz publicznych, których rola ogranicza się wówczas jedynie do oceny skuteczności i odpowiedniości stosowanych *in concreto* przez danego dostawcę ww. zabezpieczeń i innych środków i ewentualnego „karania” w przypadku stwierdzenia braku owej skuteczności czy odpowiedniości. Taka bierna postawa państwa nie znajduje jednakże uzasadnienia i to z kilku względów. Po pierwsze może

³² Zob. art. 53, art. 53c, art. 53e i art. 56 uRiT oraz E. Duda-Staworko, *Pojęcie usługi platformy udostępniania wideo w prawie polskim i Unii Europejskiej*, „Przegląd ustawodawstwa gospodarczego” 2022/12(894), s. 38 (DOI: 10.33226/0137-5490.2022.12.5).

prowadzić do znacznego zróżnicowania stosowanych przez poszczególnych dostawców zabezpieczeń technicznych i innych odpowiednich środków, których stopień skuteczności czy odpowiedniości może się znacznie różnić w zależności od poglądu na tę kwestię konkretnego dostawcy. Po drugie wskazana bierność władz publicznych zdaje się stanowić naruszenie ciążącego na nich, a wynikającego wprost z art. 72 ust. 1 zd. 1 Konstytucji, obowiązku zapewniania przez Rzeczpospolitą Polską ochrony praw dziecka (nie wyłączając jego prawa do prawidłowego rozwoju). Ochrona tych praw nie może bowiem ograniczać się jedynie do ich nienaruszania przez państwo (mieć jedynie wymiaru negatywnego), ale musi też wyrażać się w podejmowaniu pozytywnych działań służących ich ochronie ukierunkowanych zarówno na zapobieganie naruszeniom tych praw, jak i usuwanie skutków tych naruszeń, jeśli już do nich dojdzie (a więc mieć również wymiar pozytywny)³³. Po trzecie w końcu nie można nie zauważać, że nieprzestrzeganie przez dostawców usług VOD oraz VSP przepisów w zakresie obowiązku stosowania skutecznych zabezpieczeń lub innych odpowiednich środków mających na celu ochronę małoletnich przed dostępem do przekazów zagrażających ich prawidłowemu rozwojowi, może wiązać się z określonymi sankcjami (o czym jeszcze niżej). Rodzi zatem określoną odpowiedzialność prawną, której egzekwowanie (niezależnie od rodzaju tej odpowiedzialności) zawsze powinno opierać się na jasnych i precyzyjnych kryteriach. Trudno zaś o takich mówić w ww. zakresie, skoro brak jest precyzyjnie określonych kryteriów oceny skuteczności zabezpieczeń technicznych i odpowiedniości innych środków, o jakich tu mowa. Niewątpliwie zatem wprowadzenie w drodze stosowanego rozporządzenia KRRiT swoistej „standaryzacji” w zakresie skutecznych zabezpieczeń technicznych i innych odpowiednich środków mających na celu ochronę małoletnich przed oferowanym w ramach świadczenia usług VOD oraz VSP dostępem do przekazów zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich, jest pożądane.

Ochrona represyjna

Ochrona represyjna prawidłowego rozwoju fizycznego, psychicznego i moralnego małoletnich na gruncie uRiT wyraża się w sankcjach

³³ Por. wyrok TK z 30.9.2008 r., K 44/07 (OTK-A 2008/7/126).

za naruszenie jej przepisów ten rozwój chroniących prewencyjnie. Sankcje, o których tu mowa są zróżnicowane, obejmując te o charakterze upominawczym (zobowiązujące do określonego zachowania – działania lub zaniechania, ewentualnie wymuszające znoszenie określonego stanu rzeczy – uniemożliwienie umieszczania przekazów na platformie udostępniania wideo lub dostępu do nich), przez finansowe (administracyjne kary pieniężne), po delegalizujące działalność (odebranie koncesji³⁴). Sankcje te można podzielić również na takie, które obejmują naruszenie jakichkolwiek przepisów uRiT (*lege non distinguente* – także przepisów art. 18 ust. 4, art. 47e ust. 1 i art. 47o ust. 1 pkt 1 uRiT), jak i takie, które odnoszą się do naruszenia przepisów zakazujących rozpowszechniania w ogóle bądź udostępniania bez skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. Pośród pierwszej grupy sankcji ustawodawca przewidział:

- 1) na podstawie art. 10 ust. 2 uRiT³⁵ – żądanie przez przewodniczącego KRRiT od nadawców radiowych i telewizyjnych oraz dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie oraz platform udostępniania wideo, przedstawienia materiałów, dokumentów oraz udzielenia wyjaśnień w zakresie niezbędnym dla kontroli zgodności działania tych podmiotów z przepisami ustawy (w przypadku nieudzielenia lub udzielenia nierzetelnych informacji przewodniczący KRRiT może na podstawie art. 54 ust. 2 uRiT wydać decyzję nakładającą karę pieniężną na osobę kierującą działalnością dostawcy usługi medialnej),
- 2) na podstawie art. 10 ust. 3 uRiT – wzywianie przez przewodniczącego KRRiT nadawców radiowych i telewizyjnych oraz dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie oraz platform udostępniania wideo, do zaniechania działań w zakresie dostarczania usług medialnych lub platformy udostępniania wideo, jeżeli naruszają one przepisy ustawy,
- 3) na podstawie art. 10 ust. 4 uRiT – wydawanie przez przewodniczącego KRRiT (w oparciu o uchwałę KRRiT) decyzji nakazujących nadawcom radiowym i telewizyjnym oraz dostawcom audiowizualnych usług

³⁴ Natomiast przewidziana w art. 47ja ust. 1–2 uRiT sankcja polegająca na wykreśleniu z wykazu audiowizualnej usługi medialnej na żądanie nie powoduje delegalizacji działalności polegającej na świadczeniu usług VOD, gdyż zgłoszenie do ww. wykazu ma jedynie charakter formalny, którego brak dokonania nie skutkuje zakazem świadczenia tego rodzaju usług, a jedynie możliwością nałożenia kary na ich dostawcę (zob. A. Wąsowska, *Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji*, „Edukacja Prawnicza” 2022/2, Legalis).

³⁵ Zob. też art. 20, art. 47i oraz art. 47v uRiT.

medialnych na żądanie i platform udostępniania wideo, zaniechanie działań w zakresie dostarczania usług medialnych lub platformy udostępniania wideo z naruszeniem przepisów ustawy (w tym na podstawie art. 47t ust. 6 pkt 1 uRiT decyzji nakazującej dostawcy platformy udostępniania wideo uniemożliwienie dostępu do umieszczonych na tej platformie przekazów niezgodnych z art. 47o uRiT), przy czym w decyzji takiej zgodnie z art. 53 ust. 2 uRiT może zostać nałożona również kara pieniężna,

- 4) na podstawie art. 54 ust. 1 uRiT – wydawanie decyzji nakładających na osobę kierującą działalnością dostawcy usługi medialnej karę pieniężną w przypadku niewykonania ww. w pkt 3 decyzji przewodniczącego KRRiT,
- 5) na podstawie art. 38 ust. 1 pkt 2 i 3 uRiT – cofanie koncesji na rozpowszechnianie programów radiowych lub telewizyjnych w przypadku, gdy nadawca rażąco narusza warunki określone w ustawie lub w koncesji lub działalność objęta koncesją jest wykonywana w sposób sprzeczny z ustawą lub z warunkami określonymi w koncesji, a nadawca, pomimo wezwania Przewodniczącego KRRiT, w wyznaczonym terminie nie usunął stanu faktycznego lub prawnego niezgodnego z warunkami określonymi w koncesji lub w ustawie.

Z kolei pośród sankcji związanych z naruszeniem konkretnie przepisów dotyczących ochrony małoletnich przez przekazem zagrażającym ich prawidłowemu rozwojowi należy wymienić:

- 1) wydawanie przez przewodniczącego KRRiT na podstawie art. 45 ust. 1 i 4 uRiT decyzji o wykreśleniu z rejestru programów rozpowszechnianych wyłącznie w systemie teleinformatycznym i programów rozprawdzanych, programu telewizyjnego rozpowszechnianego wyłącznie w systemie teleinformatycznym w przypadku, gdy w programie tym, w okresie ostatnich 12 miesięcy, co najmniej dwukrotnie zostały zamieszczone treści poważnie naruszające przepisy zakazujące rozpowszechniania przekazów zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich,
- 2) wydawanie przez przewodniczącego KRRiT na podstawie art. 45 ust. 2 i 4 uRiT decyzji o odmowie wpisu do rejestru programu rozprawdzanego³⁶, jak też jego wykreślenia z rejestru w przypadku,

³⁶ To jest, przejętego rozpowszechnionego programu w całości i bez zmian oraz równocześnie wtórnie rozpowszechnianego (zob. art. 4 pkt 8 uRiT).

- gdy w programie tym, w okresie ostatnich 12 miesięcy, co najmniej dwukrotnie zostały zamieszczone treści poważnie naruszające przepisy zakazujące rozpowszechniania przekazów zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich,
- 3) wydawanie przez przewodniczącego KRRiT na podstawie art. 47ja ust. 1–2 uRiT decyzji o wykreśleniu z wykazu podmiotu dostarczającego audiowizualną usługę medialną na żądanie, w której w ciągu 12 kolejnych miesięcy co najmniej dwukrotnie zostały zamieszczone przekazy zagrażające prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków, mających na celu ochronę małoletnich przed ich odbiorem, o ile podmiot ten po otrzymaniu wezwania do zaniechania dostarczania usług naruszających przepisy ustawy nie wdrożył w terminie określonym w tym wezwaniu skutecznych zabezpieczeń technicznych lub inne odpowiednich środków mających na celu ochronę małoletnich,
 - 4) nakładanie przez przewodniczącego KRRiT kary pieniężnej:
 - a) na podstawie art. 53 ust. 1 uRiT na nadawców radiowych i telewizyjnych za naruszenie przepisów zakazujących rozpowszechniania przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich,
 - b) na podstawie art. 53c ust. 1 uRiT na podmiot dostarczający audiowizualną usługę medialną na żądanie oraz na podstawie art. 53e ust. 1 uRiT na dostawcę platformy udostępniania wideo za naruszenie przepisów zakazujących odpowiednio udostępniania i umieszczania przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków, mających na celu ochronę małoletnich przed ich odbiorem.

Zakończenie

Należy wskazać, iż w uRiT znajdują się również inne niż przedstawione wyżej przepisy zawierające zakaz rozpowszechniania (przez nadawców radiowych i telewizyjnych), jak i udostępniania (przez dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie oraz platform udostępniania wideo) przekazów o określonej treści, a których ustawodawca nie określa

expressis verbis mianem zagrażających prawidłowemu rozwojowi małoletnich (w jakimkolwiek wymiarze – fizycznym, psychicznym lub moralnym)³⁷. Niemniej i one służą ochronie prawidłowego rozwoju małoletnich. Przepisy te bowiem ukierunkowane są na wyeliminowanie z przestrzeni medialnej określonych treści, z którymi w ocenie ustawodawcy nie powinien się stykać żaden odbiorca, nie tylko małoletni. A skoro ten ostatni, z uwagi właśnie na swoją niepełnoletność znajduje się w okresie rozwoju (fizycznego, psychicznego i moralnego), to przepisy o których tu mowa, wpisują się także w ochronę prawidłowości tego rozwoju. Szczegółowe przedstawienie tych przepisów i ich omówienie wykracza jednakże poza ramy niniejszego opracowania. Tylko krótko należy wspomnieć, iż także one nie są do końca spójne zawierając niejednokrotnie trudne do racjonalnego wyjaśnienia różnicowanie w zakresie uregulowania – wydawałoby się – tej samej materii, w zależności od tego, czy chodzi o nadawców radiowych i telewizyjnych, dostawców audiowizualnej usługi medialnej na żądanie, czy też dostawców platformy udostępniania wideo³⁸.

³⁷ Zob. przede wszystkim art. 16b ust. 1–3a, art. 18 ust. 1 i 3, art. 47h, art. 47k, art. 47o ust. 1 pkt 2–3, art. 47q ust. 1 uRiT.

³⁸ Por. np. art. 18 ust. 1 oraz art. 47h uRiT z art. 47o ust. 1 pkt 1 i 2 uRiT w zakresie treści odnoszących się do kwestii przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nawoływania do nienawiści lub przemocy, czy dyskryminujących, gdzie z jednej strony istnieje zakaz rozpowszechniania w programach radiowych i telewizyjnych oraz udostępniania w ramach usług VOD przekazów zawierających treści nawołujące do popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nawołujących do nienawiści lub przemocy lub dyskryminujących, z drugiej zaś w odniesieniu do dostawców usług VSP istnieje zakaz udostępniania przekazów zawierających treści jedynie mogące ułatwić popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym (a nadto treści pornograficzne z udziałem małoletniego, treści nawołujące do znieważania grupy ludności albo poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości) i jednocześnie brak zakazu udostępniania przekazów zawierających treści dyskryminujące, zaś zakaz udostępniania przekazów zawierających nawoływanie do przemocy lub nienawiści, został „okrojony” jedynie do tych przekazów, które zawierają tego rodzaju nawoływanie „wobec grupy osób” (a więc już nie względem pojedynczych osób).

Bibliografia

Literatura:

- Boć J., [w:] J. Boć (red.), *Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do Konstytucji RP z 1997 roku*, Wrocław 1998.
- Borysiak W., [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1–86*, Warszawa 2016.
- Ciupa S.W., *Reklama zakazana skierowana do niepełnoletnich*, „Monitor Prawniczy” 2002, 22, Legalis.
- Duda-Staworko E., *Pojęcie usługi platformy udostępniania wideo w prawie polskim i Unii Europejskiej*, „Przegląd ustawodawstwa gospodarczego” 2022, nr 12.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne, zarys wykładu*, Warszawa 2004.
- Garlicki L., Derlatka M., [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. II*, Warszawa 2016.
- Kirwil L., *Co wynika z badań psychologicznych dla ochrony małoletnich przed treściami zagrażającymi ich rozwojowi, pokazywanymi w telewizji?* ([google.com/url?-sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjz7-28y4CHAxWY4AIHHVO3DF4QFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.pl%2Fattachment%2F67486ced=-601c4-f3f-a9af34-bc6a0b06ce&usg=AOvVaw3BnP2oEb0qs1p_c-lsg3OW&opi=89978449](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjz7-28y4CHAxWY4AIHHVO3DF4QFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.pl%2Fattachment%2F67486ced=-601c4-f3f-a9af34-bc6a0b06ce&usg=AOvVaw3BnP2oEb0qs1p_c-lsg3OW&opi=89978449)) [dostęp: 25.5.2024 r.].
- Nowicka E., *Edukacja medialna wobec zagrożeń w cyfrowym świecie dziecka*, „Wychowanie w rodzinie” 2023/4, t. XXX.
- Polak-Pańkiewicz E., *Media – sprzymierzeniec czy intruz*, [w:] A. Balicki, T. Guz, W. Lis (red.), *Środki przekazu. Informacja czy manipulacja*, Lublin 2008.
- Słownik języka polskiego PWN (<https://sjp.pwn.pl/szukaj/wychowanie.html>) [dostęp: 9.5.2024 r.].
- Wąsowska A., *Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji*, „Edukacja Prawnicza” 2022, nr 2, Legalis.
- Zdyb M., *Wolność wypowiedzi. Aksjologiczne dylematy wolności*, [w:] W. Lis, Z. Husak (red.), *Praktyczne aspekty wolności wypowiedzi*, Toruń 2011.

Akty normatywne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20.11.1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 ze zm.).
- Ustawa z 25.02.1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 2809 ze zm.).

- Ustawa z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm.).
- Ustawa z 29.12.1992 r. o radiofonii i telewizji, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 1722 ze zm. (dalej także jako uRiT).
- Ustawa z 6.1.2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 292).
- Ustawa z 12.10. 2012 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2012 r., poz. 1315).
- Ustawa z 11.8.2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii (Dz.U. z 2021 r., poz. 1676).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 20.6.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 283).

Orzecznictwo:

- Wyrok TK z 12.1.2000 r., P 11/98 (OTK ZU 2000/1/3, Lex nr 39282).
- Wyrok TK z 26.9.2000 r., P 11/99, (OTK 2000/6/187, Lex nr 44403).
- Wyrok TK z 28.4.2003 r., K 18/02, OTK-A 2003/4/32, Lex nr 78052).
- Wyrok TK z 30.9.2008 r., K 44/07 (OTK-A 2008/7/126).
- Uchwała SN z 16.03.2000 r., I KZP 53/99 (OSNKW 2000/3-4, poz. 21, LEX nr 39499).
- Uchwała SN z 19.5.2000 r., III CZP 4/00 (OSNC 2000/11/195, LEX nr 40098).
- Uchwała SN z 1.03.2007 r., III CZP 94/06 (OSNC 2007/7-8, poz. 95, LEX nr 231007).
- Uchwała SN z 22.03.2007 r., III CZP 8/07, OSNC 2008/2, poz. 21, LEX nr 230973).
- Uchwała SN z 27.2.2020 r., III CZP 56/19 (OSNC 2020/11/90, Lex nr 2786143).
- Wyrok SN z 8.05.1998 r., I CKN 664/97 (OSNC 1999/1, poz. 7, LEX nr 34214).
- Wyrok SN z 9.3.2004 r., III SK 11/04 (OSNP 2004/22/393, Lex nr 127861).
- Wyrok SN z 18.10.2019 r., I NSK 60/18 (Lex nr 2729320).
- Wyrok SN z 25.05.2023 r., II NSKP 8/23 (LEX nr 3573214).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10.6.2008 r., VI ACa 1555/07 (Lex nr 1238359).
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22.12.2021 r. VII Aga 793/20 (Lex nr 3370005).

